

Abonnement pour un an

250 piastres

Adresse:

Idjtihad Constantinople

Téléph: St. 865

XIX me ANNÉE

1 Oct. : 1923 — No. 158

اجتهاد

أبومئذ: سنة ١٣٤٢ [٢٤ لسنة]

داخل المجلد ٢ خارج المجلد

٢ مجلد لبرادره

اداره خانه سی

جفال اوغلنده « اجتهاد نوی »

تلفون: استانبول ٨٦٥

«اون طقوزنجی سنه تأسیسه» حیاتی، فلسفی، اجتماعی فکر غزته سی

نومرو ١٥٨، ١ تشرین اول ١٩٢٣

قدیم یونانی لرك فلسفه سی ایکی عصر علی الدوام انکشاف و تکمیلدن سوکره کیتدی که جه داهایزاده سفسطه یه یاخود کله لر ملعه سنه تحول ایتمشدی. بناء علیه کیتدی که جه اعتبار سز لغه دوشمش و تیاتر و محنه لر نده استهزال موضوعی اولمش اولان پولی ته نزم Polythéisme ایچونه آرتق هیچ بر تعویض عرض ایده میور یعنی اونک یرینه اصلا قائم اولامیور ایدی. شونی ده علاوه ایدلم، که آتنلی لرك (نه گیت Eginète) لره قارشی منفور حرکت لریله نابت اولدینی اوزره، پولیتیکه، ظالم و خود پرست ایدی، احوال بو هر کزده بولون دینی صره ده در، که بیوک مجدد فلسفی (سوقرات) ظهور ایتدی، سوقراط، مفکره سنک ناظم سیمانی اولاراق، (دلف Delphes) معبدن مشهور « کندی کندیک ییل » دستورینی آلاراق، بر طرفدن « پولی ته نزم »، دیگر طرفدن ایسه، Thalès دن (ده موقریت) قادر فلسفه ده سلف لری نك « ماته ریالیزم » یاخود (مونیزم) « تمایل ایدن عقائد اساسیه لری نه هجوم ایتدی. قدیم الهلر، اونک نظر نده انسانلر ایله، هر شئی سوق و اداره ایدن ذات «علا Etre suprême» آره سنده بر نوع متوسط لر دن غیری بر شی دکلردی؛ فقط ساده جه دینی تصفیه ایتک ایسته میوردی؛ دورینک افکار باطله سندن کندیسینی تخلیص ایتمه یه موفق اولماش و هر نوع عجیب لک ره متوسل بولونما قله برابر اولدقجه کویشه مش اولان اخلاقی اصلاح ایتک و پولیتیکه یی داهایزاده انسانی قیلماق دخی ایسته میوردی. بوندن ماعدا (سوقراط)، (یونانستان) و بتون شرق ده، خدمتچی، جاریه نظریله کورولن «قادینک» موقعی واسپر لرك وضعیت اجتماعیه لر نی بو کسلته یه جه د و یونانی لر

حریت فکریه شهیدلری

فکر بشرک نارینخنده ایکی تمایلک شدتله دو کوشدیکي هر زمان کورولمشدره بو تمایلردن بری، موجودا اعتقادک و «عقائد الهیه» دینیلن شیئک مدافعه سینی درعه ده ایده لرك، باشقا دورلو دوشونلری بو غمه یه معطوف ایدی؛ دیگر تمایل حاکم اعتقاد لر قارشیسندن حر تفکر ویا تنقید حقنی مدافعه ایتک ایچون مجادله یه کیریوردی. بو ایکی تمایل، ایدی بر جداله دوام ایدرلر، بو جدالک ناقابل اجتناب نتیجه سی افکار موجوده یه قارشی قیام ایدن حریت تفکر مدافع لری نك قربان اولما سی در. دینلرک شهیدلری وار، بونلرک خاطر لری نه الک یوکسک تعظیم و احترام کوسته ری لیدور، فلسفه و حر تفکر طرفدارلری کندی شهیدلری ایچون داهایزاده تعظیم و احترام بسله مه لی و بونی اظهار ایتمه لیدرلر؛ چونکه حریت فکریه مجاهد لری نك بود نیاده چکدی کلری اضطرابلره بر مکافات ویا تعویض کورمک امیدلری یوقدر، بونلرک قهرمانلقلری، فدا کارلقلری حقیقته و امور بشریه نك ترقیسنه هیجانلی اشتیاق لری نك و آنجاق بو اشتیاقک محسوس لیدر.

حریت تفکر شهیدلری نك مناقب شهادتی تماماً تصویر و شرح ایدیلک ایسته نیلمه ییدی متعدد جلدلری ازماق ایجاب ایدردی؛ بناء علیه (جنوه) آقاده میاسنده پروفه سسور اولاراق وفات ایتمش اولان (Jules Barni ژول بارنی) نك «حره فکر شهیدلری Les martyrs de la libre pensée» آدلی قیمتدار کتابی و بعض شرق آثارینی رهبر اتخا ذ ایده لرك قائلره ا زمان قدیم دن، قرون وسطی دن و یکی زمانلردن آلمش بر قاج بارز مثال هر ضیله اکتفا ییده چکنر.

احضار و تأمین ایستدیکلری فرار طریقی رد ایشدی .
 زهر دولو بارداغی خاجانسز ، هیجانسز ، کال سکون
 ایله باشنه دیکدی و علامت شفاسی اولاراق ، رب الطب ،
 ئەسکولاپ Esculape . بر خروس قربان ایدیلەسنی
 دوستلرینه توصیه ایتدی . [قرون وسطا ده بولونسه بدی دیری
 دیری یاقیلیر ، یا دورت پارچه ایدیلیر یا خود اوزە رندن عربە
 تکرلکلی کچیرەک از مک صورتیله اقلاف ایدیلردی]
 شیمدی نظر منی (یونانستان) دن ، ایمراطورلر زماننده
 پورتیک Portique ک حرفلسفە سنک مطلقیت واستبداد ایمرا .
 طوری ایله غیر مساوی مجادله یه دوام ایستدیکنی کوردیکمز
 (روما) یه چورەلم .

ستوئی سین Stoicien لر ایچون فلسفە ده الک یوکسک
 شی اخلاق ایدی ، بونا نسبت اولوتجه دیکر هر نعمت
 اولرک نظرینه تالی بر اهمیت عرض ایدردی .

حظ والمه قارشی استحقارلری ایشته بوندن در .
 اخلاق یاننده ، (سقراط) کیی ، منفرد بر الله
 اعتقادی ده تعلیم وانسانیت فکری ، [زمان قدیمک
 شهر و حکومته منحصر فکرائسانیتنه مخالف اولاراق]
 بتون ابنای بشره شامل حقیقی بر انسانیت اولاراق
 حرث ایدرلردی . بالقات (پلاتون) و (آریستوت)
 بو قادر یوکسلمه مشلردی . بتون انسانلرک مساوانی
 و بتون نوع بشرک اخوتی اساسی پره نسیدلرندن برینی
 تشکیل ایدردی ، اسارتی تلیم و قادینک معروض اولدینی
 اجتماعی وعدلی تضییقه شدتله مخالفت ایتمه لرینی ایشته
 بو پره نسیدلر ایضاح ایدر .

مستبد (نرون) ک زمان سلطنتنده ، بو یوکسک
 پره نسیدلره نجیب پتوس تراسه آس Paetus Thraséas ک ،
 صوکره ، دابر قیزی Helvidia ایله برابر باره آسورانوسی
 Barëa Soranus ک قربان کیتدیگلرینی کوروروز ؛ مال
 جانلی و آخلاق بر سه نا = هیئت اعیان ، اولومک نوعی
 انتخابده کندیلرینی سربست براقه رق بونلری موته محکوم
 ایتدی (تراسه آس) ک دامادی (هلویدینوس پریسکوس)
 ایسه نفی اولوندی . (تراسه آس) ک صورت موتی
 (ستوئی سین) ، و فلسفە سنه لایق ایدی . (غالی) نک

طرفندن استحقار اولونان « سنی » ، مستحق اولدینی
 حرمت و اعتباری تأسیس ایتمه یه اوغراشدی . یولتیقه ده ،
 فردی انسانک حقوقی ، زمان قدیمده « دولت » ک
 بک فضلە ایله ری کوتورولمش بولونان « هر شیه قادرک
 Toute-puissance » نک فوقه قویدی و کرک ده موقراسیای
 مطلقه ، کرکسه اوتوز حکمدار مطلق Tyran ک
 مستبدانه حاکمیتنه قارشی عینی صورته رفع آواز ایتدی .
 معلم اولماق صفتیله ، آنجاق خطابه لر ، قونفرانس لر و بالخاصه
 کنجگری تعلیم و تنویر طریقلریله و آنجاق بو طریقلره
 اجرای تأثیر ایتمه یی دریش ایتدی . عسکر اولماق صفتیله
 بیوک بر جسارت جسمانیه ، و خلق آدامی اولاراق ده ،
 « آرگینوز » لر محاربه بخریه سنده غالب کلن جتالرک
 حقسنر محکومیتلری وسیله سیله بیوک بر جسارت معنویه
 کوستردی .

سقراط ، بو وجهله در ، کالکیز « تیران Tyran » لری
 دکل ، عوام فریب لری ، صوکره مشرک راهب لری
 و لاعلی التحین بر نچده خصم اولانلرک جمله سنی کندی
 علیمه تحریک ایتدی . « ناخدا » و مفسد یا خود کنجگری
 باشدن چیقاریجی یا خود الهلرک مزینی اوله رق اعلان
 اولوندی . کندیسندن اول ، اولومدن آنجاق فرار و یا منفایله
 قورتوله بیلمش اولان بر (آنازاغور) ک و بر (دیا
 غوراس) ک مثاللری ، (سقراط) ، عطف اولونان
 تهملرلدن برنجیسنک یعنی ناخدا لک نه قادر تهملکلی
 اولدیفی کوسترمشدی ، کندیسندن صوکره ، بویله بر
 تهمتک عواقبندن قورتولماق ایچون (آتیه) یی ترکه
 مجبور اولمش اولان (آریستوت) ک مثالی ده بویله اتهامک
 نه قادر تهملکلی اولدیفی کوستردی .

آلئی رأی اکثریتله [۳۷۵ رأی مخالفه قارشی
 ۳۸۱ رأی ایله] ، (سقراط) ک مجرم لکنه و جزاسنی
 انتخاب ایتمکده کندیسنک سربست بولونماسنه قرار ویریلدی .
 فقط جزاسنی انتخاب ایده جک یرده سقراط صوک دم
 حیانه قادر کندیسنک (پریانه Prytanée) ده
 بسله نیلمه سنی ایسته دیکی وقت ، حاکم لرینک غضبی آلوندی .
 اونی اعدامه محکوم ایدیلر . کندیسنه شاکر دلرینک

خریستیانلق قیصرلك ایچون اعلا بر تضییق وقهر آلی اولدی. فکر بشرک حریتی قانده بوغولدی وزمانزه کلنجهیه قادار ایش، بعدما شوراده بوراده، بومرکزده اولاجاقدیر. آری خریستیانلر، نه تولو جیاتی یعنی الهیاته متعلق براختلاف اجتهاد سببیه امحا اولوندیلر. (هیپاسیا)، عینی اسبابدن دولای لیئمانه بر طرزده قتل اولوندی. مسقط رأسی اولان و او وقت (روما) دن صوکره، خریستیانلک ایکنجی پاتختی بولونان (اسکندریه) شهرنده، کلا اولدینی قادار جالآده ممتاز ومتبحر بو خانم (آتنه) ده تحصیل ایتیش وینسه مش

اولدینی نه توبلا تونبزم، عقیده لرینی حرارتلی آقیدشلر آره سنده تدیس ایدیوردی. فقط شهرت وشکوهی توسع ایتدیکی نسبتده، (اسکندریه) خریستیانلرینک باخصوص مظلم وشدید غیر تمکیش بسمپوس

(سیریل Cyrille) ک کین وحسدی ده آرتدی. ۴۱۵ سنه سنده بر کون (هیپاسیا)، قونفرانسندن عودت ایتدیکی صرهده، یول اوزه رنده بر سورو راهیلر طرفندن احاطه ولئیمانه بر صورتده قتل ایدیلدی؛ جنازه می آتسه آیلوب یاقیلدی.

(هیپاسیا) نک آلاچقه ائلافتدن صوکره فلسفه قدیمه نک رونقی سوندی. یوز سنه صوکره، ایمراطور (ژوستینین Justinien) ک براراده سی فلسفه نک، بشیکی وصوک پناهی اولان (آتنه) ده تدیس ایدیلسنی منع ایتدی. صوک فیلسوفلر قاچدیلر، ایران شاهی (کیخسرو) ک نزدینه التجا ایتدیلر. [*]

عبداللہ ہودت

ژماننده متفلسفیدن عودشدن صوکره، ستوئیسیم پره نسپلرینه صادق بر اعیان اعضاسی صفتیه، ایمراطورک مسرفلکنه هجوم ایتدیکی وقت (وه سبازین) زماننده، قائم پدرینک اوغرامش اولدینی طاقتہ دوجار اولدی. دومیسیم Domitien ک زمان حکومتنده بوقربانلر دیگر قربانلر دخی التحاق ایتدی. (پوستیکوس آروله نوس)، (سہنہ سیون) بر (تراسہ آس) وبر (هلویدیوس) ایچون متتدارقلرینی علناً افادہ ایتک جنایتلرینی حیاتلریله کفارت ایتدیلر.

حریت فکریه شهادسی تاریخنده الک عظمتلی واقعاتدن برینی، میلاد عیسی دن بش عصر صوکره، (اسکندریه) ده فلسفه معلمه سی اولاراق بیوک بر شهرت آلمش اولان مشهور هیپاسیا Hypatia وجوده کتیر مشدر. او

صرهده «ستوئیسیم»ه مشابہ فقط تمام آفلسفی بر عقیده اولان «ستوئیسیم» ک حائر اولامادینی بر شوق وقدرتله اللہک برلکنی وبتون انسانلرک قارداشلی و عالمشمول مرحمتی، بسیط ویوکسک بر اخلاق ایله برابر وعظ ایدن بردن ظهور ایتشدی؛ فقط بودین دخی تعصب وقهر وتضییق شیمه سی ابرازدن خالی قالمادی؛ بو کیفیت زمان قدیمک مسال غفہ ناپذیرلکندن وقهر وتضییق شیمه سندن صوک درجده داهامشوم ایدی؛ چونکہ زمان قدیم تعصبی، یالکز دولتک رسمی دینی علیهنه توجیه اولونان افعالی تعقیب ایتدیکی حالده بودین عینی زمانده وجدانلری وقناعتلری ده تعقیب وتجریم ایدیوردی.

(یونانستان) ده وداها زیاده اولاراق (روما) ده دینی وفلسفینی اجتهادلرہ متعلق هر شیده بیموک بر حریتہ مالک بولونیلوردی؛ ویکی دینک طرفدارلری اجتهادلرندن طولانی دکل دولته دعوت ایتدیکی تہابکلر سببیه قهر وتضییق اولونمشلردر. فقط خریستیانلر ایله «قیصرلک» [Césarisme] برلشدیکدن صوکره،

[*] (جهان اسلامه دائر بر نظر تالیفی وفلسفی) عنوانی بر کوچوک رساله ده سلطان محمود غزنوی نک فیلسفه یه فلسوفلرہ ایتدیگلرینی اوقوبک. (ایران) ک الکشاف فکریسنه بو عالی فراریلرک فیاض بر تأثیری اولمشدر. (اجتهاد) ک ۱۲۶ نجی نومروسنه باقک. ع.ج.